

Zamenhof, Kraków i esperantyści na szklanych płytkach sprzed wieku

/wystawa w ramach **XX Białostockich Dni Zamenhofa**
wernisaż: **13 grudnia 2019, godz. 17:00**

W 25. rocznicę publikacji pierwszego podręcznika do nauki międzynarodowego języka, w dniach 11-18 sierpnia 1912 roku w Krakowie zorganizowano VIII Światowy Kongres Esperanto. Uroczystości rozpoczęły się wystawnym przyjęciem w Starym Teatrze wydanym przez władze miasta. Podczas kongresu jego uczestnicy m.in. pracowali w różnych sekcjach, zwiedzili kopalnię soli w Wieliczce i złożyli wieńce pod pomnikami Adama Mickiewicza i Mikołaja Kopernika. Na zakończenie bawili się na balu w Starym Teatrze, na który część z nich przybyła w strojach narodowych.

Był to pierwszy kongres zorganizowany na ziemiach polskich i okazał się manifestem polskiej kultury – w jego trakcie wystawiono “Halkę” Stanisława Moniuszki i “Mazepę” Juliusza Słowackiego. To właśnie w Krakowie Ludwik Zamenhof zrzekł się przywództwa w ruchu esperanckim, wygłaszając znamienne słowa: “To ostatni kongres, na którym widzicie mnie przed sobą; potem, jeśli będę mógł przybyć do was, będę tylko wśród was”.

Uczestniczyło w nim około 1000 osób z 30 krajów, m.in. liczna grupa esperantystów z Wielkiej Brytanii z pułkownikiem Johnem Pollenem, Richardem Sharpem i Johnem Mabonem Wardenem na czele. Ten ostatni, szkocki esperantysta i współautor kilkakrotnie wznawianego kieszonkowego słownika angielsko-esperanckiego (1915) oraz główny redaktor esperanckiego wydania Biblii (1926), wykonał serię pamiątkowych zdjęć. Utrwalił na nich uczestników kongresu, samego Ludwika Zamenhofa oraz miasto i jego mieszkańców, w tym krakowskie przekupki, stanowiące część barwnego lokalnego folkloru. Znalazły się tu również grupowe ujęcia esperantystów pod pomnikiem Mickiewicza i kopcem Kościuszki. W zbiorze znalazł się także slajd zrobiony podczas Światowego Kongresu Esperanto w Antwerpii (1911 r.), na którym można zobaczyć żywo gestykującego Ludwika Zamenhofa, konwersującego ze szwajcarskim esperantystą i jego późniejszym biografem Edmundem Privatem.

Zdjęcia zachowały się w postaci kilkunastu przezroczy na szkłe. Nie znamy historii tej kolekcji, możemy tylko przypuszczać, że to fragment większego zbioru dokumentacji Wardena, wykonywanej podczas większych i mniejszych spotkań esperantystów.

Przezrocza przeleżały ponad sto lat w swoich oryginalnych opakowaniach. Trafiły do nas jako dar brytyjskiego esperantysty Billa Chapmana za pośrednictwem Instytutu Kultury Polskiej w Londynie. Od 13 grudnia 2019 r. zdjęcia w postaci wielkoformatowych wydruków będzie można oglądać w Centrum im. Ludwika Zamenhofa jako nową ekspozycję.

Partner: Instytut Kultury Polskiej w Londynie

